

Entreprenörskap i skolan

ETT UTVECKLINGSARBETE I ÖREBRO KOMMUN

Tänk om alla
fick prova sina
ideér...

Nyfikna och företagsamma människor behövs överallt

INGELA ERNESTAM – PROJEKTLEDARE FÖR ENTREPRENÖRSKAP I SKOLAN

Entreprenörskap i skolan stärker barn och ungdomars tro på sin förmåga att de kan skapa något själva. I detta ligger att uppmuntra entreprenöriella egenskaper såsom kreativitet, initiativförmåga, problemlösning och självständigt tänkande samt även att veta hur man startar och driver företag. Det är viktigt att visa på positiva förebilder och ändra attityder till företagande som gör att unga människor vill och vågar satsa på företagande. Genom att arbeta utifrån ett entreprenöriellt förhållningsätt blir barn och ungdomar mer motiverade. Detta leder till högre målpuppfyllelse i skolan.

Ingela Ernestam säger:

– Entreprenörskap är att ta sig för, att vara företagsam. Samhället utvecklas tack vare människor som löser en uppgift på annorlunda sätt. Eller ser möjligheter som ingen annan har gjort.

Två projekt har gjort att satsningen på entreprenörskap i skolan har tagit fart. Dels läns-satsningen på

entreprenörskap som genomfördes 2004-07 på initiativ av dåvarande Kommunförbundet. Dels E-ship, ett EU-projekt som ska stimulera till entreprenörskap i skolan, från förskoleklass till gymnasium. Satsningen kommer att fortsätta, helt i linje med läroplaner och Örebro kommuns skolplan. Entreprenörskap är ett prioriterat område under 2009 i Örebro kommun. Då ska även förskolorna med.

– Att arbeta entreprenöriellt i skolan kan ta sig olika former. Det är ett sätt stärka det pedagogiska arbetet som redan görs på skolorna. Förhållningsättet ger eleverna möjlighet till större ansvar för sitt lärande. Eleverna uppmuntras att själva komma med nya idéer och tankar om hur uppsatta mål ska nås, säger Ingela Ernestam.

Att arbeta med entreprenörskap innebär att alla som arbetar i skolan låter eleverna få testa, våga och ges frihet inom tydliga ramar.

Brukets skola – ett nav i området

Hur öppnar vi skolan, så att den får en viktig roll även i närområdet?
På Brukets skola har man haft stor framgång, tack vare en kraftfull satsning på att arbeta entreprenöriellt.

Brukets skola i Markbacken arbetar strukturerat, metodiskt och långsiktigt med entreprenörskap i skolan. Det görs utifrån tre spår:

- Ökat elevinflytande, till exempel genom att stärka elevrådet.
- Kontakten med företag och andra intressenter i närområdet.
- Entreprenörskap i undervisningen, där personalen har ett gemensamt förhållningssätt.

– Vi lägger ramarna och sätter målen, sedan får eleverna fritt spelrum att lösa uppgifterna med stöd från oss, säger Michael Svenberg, rektor.

Han fortsätter: – Vi som vuxna är med och förverkligar barnens idéer, vi arbetar tillsammans i processen från idé till handling. Eleverna lär sig otroligt mycket, lärdomar som de drar nytta av för livet. Det är framtidens skola.

Cafékvällar, föreläsningar, öppen kvällsverksamhet på skolan och ansvar för ett antal miljöbodas i närområdet är några exempel på hur Bruket har utvecklat skolans roll i grannskapet.

– När en klass ska anordna en cafékväll hjälper alla i klassen till med planering, med att dela ut flygblad och med försäljningen under kvällen. Det skapar inte bara engagemang och gemenskap i klassen, det får också stort genomslag i området. Det kommer dubbelt så många på cafékvällarna som på föräldramötena, säger Jan Hagberg, resurspedagog på Bruket och en av eldsjälarna i skolans satsning på entreprenörskap.

Tillsammans med bostadsföretaget ÖBO har eleverna i årskurs 3-6 ansvaret för fyra miljöbodas i området.

– Uppdraget är att hjälpa till med ordningen i och utanför bodarna, kolla så att det är rätt sorterat och att det inte är stökigt, säger Jan Hagberg.

PEGE TOLSHEDEN FRÅN ÖBO TILLSAMMAS MED TVÅ AV MILJÖBODSELEVERNA
– EMILIE EK BJURLING OCH SARAH KHALIFE.

Eleverna har regelbundna träffar med ÖBO och har kunnat rapportera att ordningen har blivit bättre och bättre. Det har också miljömedvetenheten hos barnens föräldrar.

– Barnen utbildar sina föräldrar i hur det ska gå till när man sorterar och lämnar sina sopor. Vårt arbete i skolan ger ringar på vattnet i hemmen, och det är mycket positivt

Positiv är också den tanke man har på Bruket om att närma sig företagen i Markbacken på ett annorlunda sätt.

– Vi har en idé om att erbjuda familjerna i området ett medlemskort i affärerna i Markbacken. För att få medlemskortet lovar man att inte klottra och förstöra i och utanför affärerna. I gengäld lämnar företagen erbjudanden och rabatter på varor och tjänster. Om det här blir verklighet får vi flera vinnare. Företagen, familjerna, men även området i sig, och därmed skolan.

MICHAEL SVENBERG OCH JAN HAGBERG PÅ BRUKETS SKOLA.

Michael Svenberg och Jan Hagberg är övertygade om att entreprenörskap och sättet att arbeta med det har kommit till skolan för att stanna.

– Att arbeta entreprenöriellt handlar om att uppmuntra elever till eget tänkande när de ska söka och tillgodogöra sig kunskap. Vi lärare tar ett steg tillbaka, men finns där som ett stöd, säger Michael Svenberg. Jan Hagberg fyller i:

– Om en elev tänker ”kan jag inte ta den här vägen för att få kunskap?” är det bara positivt. En idé måste få testas, och det måste få ta tid. Genom att arbeta entreprenöriellt kommer vi att få elever som har inflytande över hur de skaffar sina kunskaper. Det betyder att vi får mer motiverade elever med drivkraft.

Michael Svenberg säger:

– Det innebär i sin tur att eleverna tycker att skolan blir rolig och engagerande. De skaffar sig kunskap på ett sätt som passar dem, och de lär sig för livet.

Gabriels idé uppfyllde lillasystemens dröm

Gabriel Barsoms lillasyster ville så gärna dansa. Men avstånden var långa, och det var svårt med skjutsen. Nu har hennes dröm gått i uppfyllelse. Storebror Gabriel såg till att skolans lokaler öppnade på kvällstid.

På entreprenörskapsmässan ”Våga vilja växa” 2008 fick Gabriel Barsom ett hedersnämmande för sin insats att öka tillgängligheten till lokalerna på Brukets skola även kvällstid. Ett tänkande som nu har gett resultat.

Kulturskolan har förlagt vissa av sina kurser i barn- och ungdomsdans i skolans lokaler. Gabriels syster Elina och många andra barn i och omkring bostadsområdet Markbacken har därmed fått nya möjligheter att hålla på med sitt största intresse.

Gabriel satt tidigare med i elevrådet, skolrådet och entreprenörskapsgruppen på Bruket. Via elevrådet tog han initiativ till att öppna skolan kvällstid. Han fick gehör för sina tankar även i skolrådet och entreprenörskapsgruppen och började förverkliga sina idéer tillsammans med Jan Hagberg, resurspedagog på Bruket.

– Vi satt i matsalen när Gabriel kläckte idén. Jag tyckte genast att den var utmärkt. Det finns säkert många andra idéer här på skolan som väntar på att födas. Jag både tror och hoppas att det som Gabriel

varit med och skapat inspirerar andra, säger Jan.

Han ser en rad fördelar med att Kulturskolan kommer till Markbacken.

– Vi öppnar skolan, det är det viktigaste. Det är också positivt att vi får hit barn från andra områden. Det blir också känt att Markbacken är ett område i förändring, och att vi kan erbjuda bra aktiviteter här.

Gabriel tänker fortsätta med sitt entreprenörskap även på sin nya skola, Mellringeskolan.

– Jag har många idéer och tänker söka till elevrådet. Det är ett bra sätt att kunna vara med och påverka.

Vad är det viktigaste du har lärt dig av att jobba med entreprenörskap?

– Att man verkligen ska försöka om man har en idé. Nu hoppas jag att andra också kommer med idéer om hur man kan öppna Bruket på olika sätt.

Han lär återkomma till Bruket då och då, på väg till dansen med lillasyster, som förstås ser upp extra mycket till brorsan numera.

– Hon tycker jag är snäll, säger Gabriel och ler.

Trampolinen – språngbräda mellan skola och arbetsliv

Som SO-lärare har det varit självklart för Gudrun Greger att jobba utåtriktat i undervisningen, och ha kontakt med bland annat tingsrätt, riksdagen och politiken. Hon har en bakgrund inom näringslivet, och därför var det lika naturligt att hon började fundera på hur skolan och näringslivet skulle kunna samarbeta.

– Min utgångspunkt var att skolan i mångt och mycket lever sitt eget liv. När eleverna går ut förväntas de vara klara för yrkeslivet, trots att de egentligen inte har kunskap om hur det fungerar. Det är en paradox, och jag ville på något sätt råda bot på det kunskaps-glappet.

Gudrun tog kontakt med Merit Israelsson, vd för Handelskammaren Mälardalen, som också hade funderat på samarbete mellan skola och näringsliv. De båda möttes – och i dag är Trampolinen, en modell för samarbete mellan skola och arbetsliv, verklighet.

Modellen går ut på att var och en av de 16 klasserna i årskurs 7-9 på Adolfsbergsskolan har ett fad-

derföretag som de arbetar tillsammans med under högstadietiden. Företagen kopplas ihop med skolan via Handelskammaren, som kontaktar sina medlemmar och informerar om projektet.

– Syftet är att eleverna ska få en koppling mellan sina studier och arbetsmarknaden, besöka sina företag, intervju chefer och anställda och få grepp om vad som krävs i form av kompetens och annat inför gymnasievalet och det framtida arbetslivet, säger Gudrun Greger.

Parallellt med samarbetet med företagen jobbar man med frågor som rör bland annat ekonomi och personalfrågor i undervisningen. Det innebär att det blir en nära koppling mellan teori och praktik.

– Eleverna får också göra ett temaarbete som är kopplat till verksamheten i klassens fadderföretag. Det kan handla om miljö, transporter, ekonomi, språk eller media. De redovisar sitt arbete för företaget som kommer med feedback.

Hur kan vi ge eleverna möjlighet att få insikt och kunskap om arbetslivet och företagande redan under skoltiden?

Så tänkte Gudrun Greger, lärare på Adolfsbergsskolan. Hon kontaktade Handelskammaren Mälardalen. Resultatet blev Trampolinen.

– Allt det här gör att skolans ämnen på ett naturligt sätt vävs samman med företagens verklighet. Och tvärtom, att företagens verksamhet gör avtryck i undervisningen. Eleverna får använda alla sina entreprenöriella egenskaper för att nå ett mål. Det är ett stimulerande och roligt sätt att arbeta, säger Gudrun Greger.

På Adolfsbergsskolan har man arbetat entreprenöriellt sedan 2006, då Gudrun Greger fick idén om att eleverna skulle få utveckla sina egna idéer och testa dem. Hon sökte, och fick pengar, för att arbeta med entreprenörskap i skolan och skrev en handlingsplan för hur det skulle gå till. Det arbetet har även resulterat i utställningar på skolan, utveckling av biståndsdagen, byggandet av en skateboardramp, en tidning om entreprenörskap och mycket annat.

– Eleverna nappade direkt på att arbeta entreprenöriellt. De ville testa arbets sättet, och har bara blivit mer och mer motiverade i takt med att de har sett vad

man kan skapa. Det samma gäller medarbetarna på skolan. Vi har fått en gemensam syn på vad entreprenörskap är och jobbar utifrån det, säger Gudrun Greger.

På uppdrag av Örebro Kommun och Regionförbundet Örebro kommer Gudrun att inspirera andra skolor att arbeta med exempelvis Trampolinen.

Hennes huvudbudskap är att entreprenörskap gör det roligare att jobba i skolan.

– Det är lite som att lära sig cykla. Hur lärde jag mig det? Jo, jag försökte. Hur länge försökte jag? Tills jag kunde. Jag tog eget ansvar för att lära mig bemästra cykeln, jag hade ett mål och jag nådde dit. Precis likadant gör våra elever när de arbetar entreprenöriellt. Och vi lärare går bakom och stöttar istället för att gå framför och dra.

– Min tes är att inget är fel, vi bara gör det på olika sätt. Det kan gå fort, den kan ta tid, men i slutändan brukar det lyckas

Viktigt att uppmuntra den fria tanken

För Mia Granath på IKEA var det naturligt att tacka ja när företaget fick ett erbjudande om att börja samarbeta med Adolfsbergsskolan i projektet Trampolinen.

– Entreprenörskap är en viktig del av vår företagskultur. Det är roligt att vara med och inspirera ungdomar, uppmuntra den fria tanken, initiativ och handlingskraft.

Ett av företagen som samarbetat med Adolfsbergsskolan sedan 2006 är IKEA. Det är ett samarbete som har gett mycket för båda parter.

– För oss är det intressant att stötta skolan och eleverna i deras utveckling. Vi får också reda på hur ungdomar tycker och tänker när det gäller inredning, vad är viktigt för dem och hur de vill ha det i sina rum. Jag hoppas att eleverna har fått en bra inblick i vad entreprenörskap betyder för oss och att det faktiskt kan vara enkelt säger Mia Granath, som är lokalt marknadsansvarig på IKEA i Örebro.

Enkelt – hur då?

– En produkt kan kanske användas på ett nytt, kanske lite ovanligt sätt om man ser på den utifrån ett annat perspektiv. Det kan ungdomar, för de är fria i tanken. Och det är viktigt att uppmuntra den tanken.

Mia har precis avslutat samarbetet med den första årskullen från Adolfsbergsskolan. Hur har arbetet gått till rent praktiskt?

– Det börjar med att vi berättar om hur vi ser på

entreprenörskap och hur viktig är det för oss att bevara och utveckla dynamiken och experimentlusten i vår verksamhet. Vi träffar eleverna ett flertal gånger under läsåret och i gemensamma diskussioner, uppmuntrar kreativitet, fantasi och viljan att lyckas. Nästa steg är att de tar fram ett antal produkter och får möjlighet att fritt inreda ett rum, utan villkor, precis som de vill.

– Projektet avslutas med en heldag hos oss på IKEA där eleverna får gå ut i varuhuset, titta på vårt sortiment och tänka till hur produkter kan användas på ett annat sätt. En av idéerna var att en skohylla kan användas som tidningshylla.

Det diskuteras ofta om företag ska samarbeta med skolor eller inte. Hur ser du på den frågan?

– Vi tycker att det är otroligt viktigt att uppmuntra initiativ, nytänkande och människors vilja att lyckas. Därför är det bra att samarbeta med en skola. Eleverna får direktkontakt med ett företag och dess kultur och en första inblick i arbetslivet. Och för oss gäller det att vara ödmjuka, öppna och att lyssna.

MIA GRANATH ÄR KONTAKTPERSON FÖR ELEVERNA PÅ IKEA.

INGELA WEGELIUS OCH LENA HENRYSSON ÄR ENGAGERADE LÄRARE.

IDA HALLDIN OCH JESSICA LINDHOLM TYCKER ATT DET HAR VARIT ROLIGT ATT ARBETA MED IKEA SOM FADDERFÖRETAG.
RICKARD OHLSSON OCH TIMMY SILESMO SER FRAM EMOT ATT ARBETA VIDARE MED IKEA.

Entreprenörskap – helt naturligt för Teknikhumanisterna

Det entreprenöriella sättet att arbeta och tänka går som en röd tråd genom Teknikprogrammet på Tullängsskolan. När eleverna lämnar programmet ska de ha fått möjlighet att stärka sina entreprenöriella egenskaper för att vara attraktiva på arbetsmarknaden.

Vilka egenskaper har en entreprenör? I handlingsplanen för Teknikprogrammet på Tullängsskolan har de listat följande: självkänsla, självförtroende, handlingskraft, kreativitet, samarbetsförmåga, kommunikationsförmåga och att se möjligheter.

– Entreprenörskap går som en röd tråd genom hela Teknikprogrammet, och vi säger att det finns en väg in och tre vägar ut; studera vidare, starta eget företag eller ta anställning, säger Camilla Lundgren, lärare på Teknikprogrammet, profil Teknikhumanistisk.

Det här avspeglar sig i hur utbildningen på programmet är upplagd. I årskurs 1 arbetar man bland annat med kommunikation, teknik, naturvetenskap, matematik och praktisk kreativitet, lite beroende på vilken inriktning man har valt.

– I tvåan driver vi projektet ”Idé, teknik och företagande” under en termin. Det är upplagt som en uppfinnartävling, där eleverna uppfinnar en ny produkt och startar ett fiktivt företag. I trean driver man Projektarbetet 100 p, där kan man välja att starta ett

UF-företag (Ung företagsamhet), jobba med ett fördjupningsarbete inom profilen eller på KomTek.

På den Teknikhumanistiska profilen fokuseras mötet mellan människa och teknik. Ett spännande möte, och en stimulerande utmaning som kräver de egenskaper som kännetecknar en entreprenör, både hos elever och lärare.

– I varje del av undervisningen och i varje projekt som genomförs får eleverna möjlighet att utveckla de entreprenöriella egenskaperna, säger Camilla Lundgren.

Hur går det till i praktiken? – Teknikhumanisterna ska kunna se en helhet, tro på sig själva och satsa på det de gör, det är grunden, säger Camilla Lundgren. Eleverna driver egna projekt som är helt lärar- och ämnesintegrerade. På schemat står det inte ett ämne, utan namnet på ett projekt och vilka lärare som är knutna till projektet. Hur de når målen? Ja, det är där de använder sina entreprenöriella egenskaper.

– Vi säger aldrig nej till hur eleverna vill nå målen.

ENTREPRENÖRSKAP:
INTEGRERAD ARBETSMETOD

ADAM WIGREN, THERESE WIKSTRÖM OCH LUKAS KINDBERG.

Vi säger ”hur har du tänkt då?”, och givetvis visar vi vägen tillbaka om de hamnar snett i förhållande till vad de ska uppnå.

Satsningen på Teknikhumanisterna och det entreprenöriella sättet att arbeta startade 2003. Camilla och hennes kollegor blev snabbt varse att de hade använt entreprenörskap, utan att veta om det, som arbetsmetod redan innan det sattes på pränt i handlingsplanen.

– Vi kom fram till att det är så vi ser på människan och hennes sätt att utvecklas, skapa och tänka nytt och annorlunda för att nå ett mål.

Vid varje examination har eleverna en muntlig presentation där de får konstruktiv feedback. De får också svara på vad de har lärt sig under projektet.

– Treorna får också sätta ord på hur de har utvecklats under tre år med entreprenörskap som arbetsme-

tod. Det är otroligt gripande att höra deras berättelser. De flesta har utvecklats enormt mycket, alla på sitt sätt, som individer, som medlemmar i gruppen och i sina relationer till klasskompisarna. Konflikter tillåts i gruppen, de ska upp på bordet och redas ut, där eleverna agerar professionellt och accepterar varandras olikheter.

I årskurs 1 arbetar Teknikhumanisterna med lärande som övergripande tema. I årskurs 2 med kommunikation och i sista läsåret med ledarskap.

– Vår tanke är att de ska ta sina kunskaper om lärande med sig när de börjar läsa kommunikation, och sina samlade kunskaper om lärande och kommunikation med sig när de arbetar med ledarskap. Alla tre hänger ihop, och det är ytterst viktigt för den som vill lyckas i det framtida arbetslivet, att få förståelse

CARINA MOQVIST OCH CAMILLA LUNDGREN UNDERVISAR TEKNIKHUMANISTERNA PÅ TULLÄNGSSKOLAN.

för att allt är en helhet, säger Camilla Lundgren.

I årskurs 3 "skuggar" teknikhumanisterna en företagsledare en dag i veckan under fem veckor. De observerar och noterar hur han eller hon är som ledare och får också tillfälle att prata ledarskap med företagsledaren. Till det avslutande seminariet bjuds företagsledarna in för att lyssna på elevernas presentationer och ge feedback.

– "Skuggningen" är nyttig för både elever och ledare. Eleverna lär sig mycket om pedagogiskt ledarskap. Och flera av företagsledarna har sagt att elevernas iakttagelser har fått dem att reflektera över sitt ledarskap.

Sist i årskurs 3 skriver eleverna sedan sitt eget projekt med uppdrag, mål och syfte.

– Allt de lärt sig som teknikhumanister ska ingå i projektet, säger Camilla Lundgren, som menar att

utbildningen ska vara så arbetslivslik som möjligt.

Camilla Lundgren tycker att hon utvecklats som lärare av att arbeta entreprenöriellt.

– Lärare och elever jobbar på ett naturligt sätt nära varandra. Och vi lärare jobbar också tillsammans på ett annat sätt än tidigare eftersom vi arbetar ämnesövergripande. Jag får en större förståelse för andra ämnen när jag arbetar tillsammans med andra pedagoger som vi gör på Teknikhumanistisk profil. Det gör att jag lättare kan hjälpa eleverna att se den röda tråden och därmed helheten i utbildningen.

Blir eleverna bättre, mer kunniga och mer motiverade?

– Utan tvekan. Vad vi märker är att de vågar ha ett jag. De vågar tro på sig själva.

Entreprenörskap är
en dynamisk och
social process...

DEFINITION AV ENTREPRENÖRSKAP:

”Entreprenörskap är en dynamisk och social process, där individer, enskilt eller i samarbete, identifierar möjligheter och gör något med dem för att omforma idéer till praktiska och målinriktade aktiviteter i sociala, kulturella eller ekonomiska sammanhang.” (NUTEK)

EU-kommisionen menar att definitionen av entreprenörskap i utbildningssystemet bör innehålla två olika begrepp. Ett mer specifikt, som avser utbildning i hur man startar företag. Ett bredare som avser utbildning för utveckla företagsamhet med kreativitet, ansvarskänsla, nyfikenhet och andra personliga egenskaper som grund.

MER INFORMATION – KONTAKTA GÄRNA

Ingela Ernestam, projektledare, Örebro kommun.

Tel. 019-21 62 86, e-post: ingela.ernestam@orebro.se

Du kan också få mer information på:

www.orebro.se/entreprenorskapiskolan

www.velis.se

Detta projekt deffinansieras av

EUROPEISKA UNIONEN
Europiska regionala
utvecklingsfonden

ÖREBRO

ÖREBRO KOMMUN

Box 30000, 701 35 Örebro.

Telefon 019-21 10 00. www.orebro.se